

Nr 132

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående reglering av sockernäringsen i riket; given Stockholms slott den 1 april 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Netzen

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965. Förslaget grundas på en överenskommelse mellan statens jordbruksnämnd, Sveriges betodlars centralförening och Svenska sockerfabriks aktiebolaget och bygger i stora delar på det regleringssystem för socker, som av riksdagen år 1959 godtagits för avtalsperioden 1 maj 1959—30 april 1960. Mittpriset för socker — fabrikspriset per kilogram socker K 5 i säck efter avdrag för kassarabatt — föreslås vid avtalsperiodens början skola fastställas till 87,84 öre. Prisgränserna sänkes samtidigt från nuvarande 97,25 och 79,25 till 96,62 och 79,06 öre per kilogram och införselavgiften från 34,25 till 34,14 öre per kilogram. Införselavgifterna för råsocker och sirap föreslås skola sättas oförändrat 6 respektive 4 öre lägre än motsvarande avgift för färdigt socker. För sockerbetor föreslås införselavgiften höjd från 1 krona 80 öre till 2 kronor per deciton. De regler, som enligt jordbrukets sexårsavtal gäller för justering av införselavgifter, mittpriser och prisgränser (3-procentregeln, inkomstregeln) föreslås skola tillämpas även för socker och sockerprodukter. I övrigt innefattar förslagen bland annat, att införselavgiften för färdigt socker skall höjas eller sänkas med visst belopp, därest socialstyrelsens konsumentprisindex, rensad från posterna bostad utom bränsle och lyse samt alkoholhaltiga drycker och tobak, stiger respektive sjunker med mer än 5 procent, räknat från februari 1960 eller från närmast föregående justeringstillfälle. Mittpris och prisgränser skall därvid ändras med samma öres-tal som införselavgiften. Förändringarna skall inte påverka priset för sockerbetorna.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 april 1960.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, frågan om *reglering av sockernäringen i riket* samt anför därvid följande.

I en till jordbruksdepartementet den 31 mars 1960 inkommen skrivelse har *statens jordbruksnämnd* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att biträda de förslag till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965, som upptagits i nämndens skrivelse.

Jordbruksnämnden erinrar i sin skrivelse om att 1959 års riksdag (prop. 1959: 124; JoU 24; rskr. 170) fastställde ett system för sockerregleringen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960, som med vissa ändringar och tillägg innebar en utsträckning av det av riksdagen år 1956 godtagna avtalet om sockerregleringen för treårsperioden 1 maj 1956—30 april 1959 (prop. 1956: 140; JoU 22; rskr. 193). I propositionen 1959: 124 förordades utan erinran från riksdagens sida bl. a. jordbruksnämndens förslag, att överläggningar borde upptagas med berörda parter om en med prisskyddet i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen. Nämnden framhåller, att det nu framlagda förslaget till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 i stora delar bygger på det regleringssystem, som gällt för det senaste avtalet. För flertalet jordbruksprodukter omfattar det s. k. regleringsåret tiden fr. o. m. den 1 september t. o. m. den 31 augusti påföljande år. Att en annan regleringsperiod valts för sockerregleringen sammanhänger med att det ansetts önskvärt att få en samordning med Svenska sockerfabriks aktiefabriks bolagets verksamhetsår, som omfattar tiden 1 maj—30 april.

**Villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden
1 maj 1959—30 april 1960**

Den uppgörelse angående sockerregleringen, som i början av år 1959 träffades för tiden 1 maj 1959—30 april 1960 och som i huvudsak anslöt sig till avtalet för treårsperioden maj 1956—april 1959, innebär bl. a., att stö-

det till sockerbetsodlingen lämnas genom ett importskydd, som för färdigt socker utgör 34,25 öre per kg. För råsocker och sirap är importskyddet 6 resp. 4 öre per kg lägre. Dessa avgifter gäller under förutsättning att Svenska sockerfabriks aktiefabrikets fabrikspris för strösocker K 5 i säck efter avdrag för kassarabatt ligger mellan 79,25 resp. 97,25 öre per kg. För sockerbetor utgör införselavgiften 1,80 kr. per dt.

Till grund för uppgörelsen hade lagts en kalkyl rörande sockerbolagets kostnader för tillverkning av socker ur svenska betor från en areal av 50 560 ha (normarealen) vid antagande av normal hektarskörd och normal sockerhalt. Importskyddet var så avpassat, att betodlarna vid ett inhemskt sockerpris av 88,25 öre per kg (d. v. s. mittpriset) skulle för betor med 16 procent sockerhalt erhålla ett pris av 7,65 kr. per dt.

Införselavgifterna för importerade sockerprodukter tillföres en särskild regleringsfond, vars medel skall användas dels till täckande av vissa merkostnader för odling och tillverkning på Öland och Gotland, dels och framför allt för betalning av en del av sockerbetspriset (fondens prisandel).

Sockerbolagets andel av betpriset fastställdes till 6,6582 kr. per dt betor med 16 procent sockerhalt vid ett fabrikspris av 88,25 öre per kg strösocker K 5 i säck. I den mån bolagets verkliga fabrikspris till följd av fluktuationer på världsmarknaden skulle ändras med viss procent i förhållande till mittpriset, 88,25 öre, skulle bolagets prisandel undergå samma procentuella förändring. Därest importavgiften skulle ändras av annan anledning än ändringar i världsmarknadspriset på socker skulle sockerbolagets merinkomst eller inkomstbortfall inlevereras till resp. ersättas ur regleringsfonden.

Såväl fondens som sockerbolagets andel av betpriset skulle regleras med hänsyn till sockerhalten i betorna.

Vad sockerbetsodlingens omfattning beträffar utgick man från en areal av 50 560 ha, varav 6 416 ha på Öland och Gotland. Därest arealen vid kontraktsteckningen före sådden med mer än 2 procent skulle överstiga 50 560 ha, hade såväl sockerbolaget som betodlarföreningen rätt att påfordra proportionell kvotering ned till den förutsatta normarealen.

Om odlingen skulle understiga en sammanlagd areal av 48 000 ha hade bolaget under vissa förutsättningar rätt till kompensation för bristande kostnadstäckning med 65 procent av den beräknade brist, som föranleddes av nedgång under 48 000 ha.

Socketregleringen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960

Odlingens omfattning, skördad kvantitet betor samt sockerbetspriset och det för bolagets andel utslagsgivande strösockerpriset under år 1959 redovisas av jordbruksnämnden i följande tablå.

	Prognosen för 1959	[1959
Areal, ha	50 560	51 096
Betskörd, milj.kg	1 768,5	1 732,8
Sockethalt, %	17,03	18,12
Kvantitet färdigt socker ur svenska betor, milj.kg..	253	264
<hr/>		
Betpris, kr/dt		
Bolagets andel	6,6582	6,7043
Fondens andel	0,9918	0,9502
Grundpris	<u>7,6500</u>	<u>7,6545</u>
Sockethaltstillägg	0,4924	1,0163
Tillägg för täckningskostnader, arealtillägg för öar- na m. m.	0,2556	0,1796
Genomsnittligt betpris	<u>8,3980</u>	<u>8,8504</u>
<hr/>		
Strösockerpris, öre/kg.....	88,25	88,86
<hr/>		

Jordbruksnämnden upplyser, att vid kontraktsteckningens slut i april hade för 1959 års skörd tecknats 56 230 ha. Efter nedkvotning uppgick 1959 års areal till 51 096 ha.

Vidare framhåller jordbruksnämnden, att importavgifterna på sockerprodukter inte undergått förändringar under avtalsåret. Vid utlösningen av den s. k. 3-procentregeln i december 1959, med en sänkning av importavgifterna för flertalet jordbruksprodukter som följd, överenskomms mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation, att någon ändring av importavgifterna för sockerprodukterna av bl. a. administrativa skäl inte borde företagas men att förhållandet skulle beaktas, därest regeln senare på nytt skulle lösas ut. Så skedde även vid regelutlösningen i mars i år, då importavgifterna för flertalet jordbruksprodukter höjdes. Inte heller denna gång ändrades avgifterna för socker.

Jordbruksnämndens¹ förslag till villkor för sockerbetsodlingen och socker-tillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965

Jordbruksnämnden anmäler i sin skrivelse, att nämnden sedan hösten 1959 haft överläggningar med styrelsen för Sveriges betodlares centralför-
ening och representanter för Svenska sockerfabriks aktiebolaget rörande ut-
formningen av sockerregleringen efter den 30 april 1960, då nu gällande ett-
årsavtal utlöper. Överläggningarna har den 22 mars 1960 resulterat i en över-
enkommelse, vars viktigaste punkter nämnden sammanfattar på följande
sätt.

1. Ett nytt prisavtal för socker träder i kraft den 1 maj 1960 och gäller
för fem år till och med den 30 april 1965.

2. Grundpriset för 100 kg sockerbetor med 16 procent sockerhalt skall

vid avtalsperiodens början vara 7 kr. 65 öre. Priset justeras med hänsyn till varierande sockerhalt m. m. enligt för 1959 års odling gällande regler.

3. Mittpriset för socker avser fabrikspriset per kg socker K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt (s. k. färdigt socker) och skall vid avtalsperiodens början vara 87,84 öre per kg. Övre och nedre prisgräns skall vid samma tidpunkt vara 96,62 och 79,06 öre per kg.

4. De regler, som enligt jordbrukets sexårsavtal gäller för justering av importavgifter, mittpriser och prisgränser (3-procentregeln, inkomstregeln) skall på sätt som angivits i propositionen 1959:147, tillämpas även för socker och sockerprodukter. Till utgångspunkt skall därvid tagas en omräkningsfaktor, som säger, att mot 10 öres ändring av betpriset per 100 kg skall importavgiften ändras med 0,75 öre per kg. Sockerbolagets ekonomi beröres icke av nu nämnda regler.

5. Därest socialstyrelsens konsumentprisindex, rensad från posterna bostad utom bränsle och lyse samt alkoholhaltiga drycker och tobak, räknad från februari 1960, stiger (sjunker) med mer än 5 procent skall importavgiften för färdigt socker höjas (sänkas) med 1,75 öre per kg, varjämte mittpris och prisgränser ändras med samma örestal. Om index ändras med mer än 5 procent räknat från närmast föregående justeringstillfälle, sker ny ändring av importavgiften m. m. med 1,75 öre per kg. Dessa ändringar påverkar icke betpriset.

6. Importavgiften för färdigt socker skall vid avtalsperiodens början utgöra 34,14 öre per kg. Sagda avgift eller den avgift, som kan komma att fastställas, därest de i punkterna 4 och 5 nämnda reglerna träder i kraft under avtalsperioden, skall tillämpas så länge priset på färdigt socker ligger mellan den övre och den nedre prisgränsen för socker.

Importavgiften för råsocker skall vara 6 öre per kg lägre och importavgiften för sirap 4 öre per kg lägre än den vid varje särskilt tillfälle tillämpade importavgiften för färdigt socker. Importavgiften för sockerbetor skall räknas på rena betor, d. v. s. utan fastsittande jord, och utgöra 2 kr. per dt.

7. De medel, som inflyter genom importavgifter för färdigt socker, råsocker, sirap och sockerbetor, tillföres den under jordbruksnämndens förvaltning stående regleringsfonden för socker.

8. Sveriges betodlars centralförening utfäster sig att under avtalstiden positivt medverka till att en vid bestämningen av importavgiften förutsatt totalareal av 50 560 ha uppnås. Därest sagda areal vid teckningen överskrides med mer än 2 procent gäller särskilda mellan sockerbolaget och centralföreningen överenskomna regler för kvotering av arealen.

9. Därest den odlade sockerbetsarealen något år skulle understiga 48 000 ha lämnas bolaget kompensation för bristande kostnadstäckning (till följd av minskat kapacitetsutnyttjande) med 65 procent av den kalkylmässigt beräknade bristen, sedan avräkning först skett för bristande kostnadstäckning ned till 48 000 ha. Medel för täckande av bristen lämnas ur regleringsfonden i enlighet med tabell, som bilägges denna överenskommelse. Kompensation skall dock icke utgå om betodling inställes på grund av strejk eller lockout vid sockerbruken, beslutad av ansvarig part.

10. Den övervägande delen av grundpriset för sockerbetor, med justering för sockerhalt m. m., bestrides av bolaget. Denna del motsvarar betornas kostnadsandel i sockerpriset och skall vid ett tillämpat fabrikspris av 87,84 öre per kg socker K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt (mittpriset) utgöra 6,5821 kr. per dt betor med justering för sockerhalt m. m. enligt för 1959 års odling gällande grunder. Därest sockerpriset till följd av fluktuationer på världsmarknaden ändras med viss procent i förhållande till mittpriset, skall

nämnda andel 6,5821 kr. per dt, undergå samma procentuella förändring. Det tillämpade sockerpriset skall härvid beräknas som ett medeltal för perioderna 1 februari—31 januari påföljande år. Som vikter vid medeltalsberäkningen skall användas det antal dagar, under vilka sockerpriset varit lika. Hänsyn skall sålunda exempelvis icke tagas till de kvantiteter socker, som bolaget sålt under dagarna i fråga.

11. Utöver vad som enligt punkt 10 skall bestridas av bolaget, erhåller odlarna i grundpris ett bidrag av regleringsfonden, vilket fastställs av jordbruksnämnden varje år före odlingens början efter överläggningar mellan jordbruksnämnden, centralföreningen och sockerbolaget. Ifrågavarande bidrag, som utbetalas via sockerbolaget, skall icke variera med sockerpriset. Bidraget skall däremot undergå justering för sockerhalt på sedvanligt sätt. För 1960 års odling har bidraget överenskommit till 1,0679 kr. per dt med reglering för sockerhalt. Bidraget för 1960 års skörd skall dock icke under några omständigheter utgå med högre belopp än som motsvarar den i kalkylerna vid en areal av 50 560 ha förutsatta normala skörden, eller således totalt 20 850 000 kr., däri inkluderat arealbidrag för odling på öarna.

12. Odlare på Öland och Gotland, inklusive odlare från »gamla» odlingsområdet på fastlandet, erhåller arealbidrag från regleringsfonden med 50 kr. för varje påbörjat 1/2 ha odlad betareal, dock att för odling som ej överstiger 1/4 ha, arealtillägget utgör endast 25 kr. Från fonden skall vidare utgå ersättning till bolaget för merkostnaden, jämfört med kostnaden i landet i övrigt, för tillverkning vid bruken i Roma och Mörbylånga, med 2 020 000 kr. per år. Därest odlingen inom ö-området ökas eller minskas i förhållande till 6 416 ha (d. v. s. den areal, som använts vid beräkningen av nyssnämnda merkostnad), skall dock ersättningen sänkas eller höjas med 55 000 kr. för varje helt 100-tal hektar, som ändringen utgör.

13. Regleringsfonden skall ha rätt att från jordbruksnämndens clearingkassa för fettråvaror vid behov erhålla räntefritt lån intill ett belopp av 12 325 000 kr. Det förutsättes, att årliga bidrag till grundpriset ur fonden avpassas så, att erhållna lån om möjligt kan återbetalas före den 30 april 1965.

14. I dessa villkor innefattade ersättningsbelopp ur fonden utgår endast i den mån fondens tillgångar så medger.

Överenskommelsen har, upplyser jordbruksnämnden, godkänts av jordbrukets förhandlingsdelegation.

Jordbruksnämnden lämnar därefter kommentarer till de olika punkterna och redogör i samband därmed för de ytterligare bestämmelser m. m., varom överenskommelse träffats. Nämnden framhåller, att det vid överläggningarna mellan nämnden och sockerbolaget först gällt att bedöma det kalkylmaterial, som utvisar de intäkter, vilka erfordras för att bolaget skall få täckning för samtliga kostnader. Intäkterna bestäms av den försålda kvantiteten socker m. m. och av det uppnådda utförsäljningspriset (fabrikpriset).

I fråga om kvantitetsunderlaget anför jordbruksnämnden följande.

Det må nämnas, att man utgått från en betodling av 44 144 ha i Skåne, Blekinge och Halland samt 6 416 ha på Öland och Gotland, eller sammanlagt 50 560 ha. I fråga om fördelningen mellan råsockerbruk och strösockerbruk har räknats med att 21 475 ha av odlingen i Sydsverige hänförs sig till

råsockerbruk, medan den återstående odlingen i Sydsverige och på öarna — 29 085 ha — räknas till strösockerbruk.

Vid intäktsberäkningen har man antagit, att totala försäljningen i raffinadvärde av socker och sirap kommer att utgöra 43 kg per år och innevånare. Vid denna årskonsumtion uppgår totalförsäljningen per år till 326 000 ton, varav 308 000 ton socker och 18 000 ton sirap (räknat i socker). Med ledning av erfarenheterna från senare tid har antagits, att andra importörer än bolaget kommer att få en andel av sockerförsäljningen här i landet, som uppgår till 31 000 ton eller ca 10 procent av totalförsäljningen. Sockerbolagets egen försäljning skulle då bli 295 000 ton. Importen, som beräknas till sammanlagt 73 000 ton (räknad i färdigt socker), har antagits komma att fördelas med 42 000 ton på bolaget och 31 000 ton (varav 1 000 ton sirap) på andra importörer.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att kalkylerna över sockerbolagets råvarukostnader samt kostnader för tillverkningen m. m. har grundats på följande kvantitativa data.

Svensk odling:

betareal, ha	50 560
betskörd i 1 000-tal ton	1 768,5
normalråsocker, ton (5 402 kg/ha)	273 100
raffinad och strösocker, ton	253 250
Raffinad ur importerat råsocker, ton	24 750

Summa raffinad och strösocker, ton 278 000

Beträffande *kostnadskalkylen för beräkning av importavgiften på raffinerat socker* hänvisar jordbruksnämnden till den på följande sida intagna tabell 1, vilken visar den med utgångspunkt från det överenskomna kvantitetsunderlaget upprättade definitiva kalkyl, som man kommit fram till under förhandlingarna. Denna bygger på en framskrivning av föregående års kostnadskalkyl, som våren 1959 blev föremål för en ingående granskning från nämndens sida. Nämnden framhåller vidare, att någon uppräknig av personalkostnader med anledning av de för år 1960 väntade löneökningarna för arbetare och tjänstemän icke har skett, något som ursprungligen påyrkats av bolaget. Någon kompensation utgår ej heller för de ökade kostnader, som den allmänna tilläggs pensionen kan komma att medföra.

Vad därefter angår *betkostnaderna* erinrar jordbruksnämnden följande.

Priset för betor med 16 procent sockerhalt fastställdes vid förhandlingarna våren 1959 till 7 kr. 65 öre per dt för betor av 1959 års skörd. Några större kostnadsändringar har sedan dess icke inträffat inom betodlingen, om man bortser från den höjning av kostnadsläget, som blivit en följd av att allmän varuskatt infördes den 1 januari i år. Kostnadsändringarna i jordbruket regleras emellertid genom 3-procentregeln och samma regel skall nu tillämpas även för sockerbetor (som förut nämnts har emellertid de båda första utlösningarna av regeln för betornas del kvittats mot varandra). Ändrade kostnader för brukarens egen arbetskraft inom betodlingen kommer i fortsättningen att regleras genom jordbrukets allmänna inkomstregel.

**Tabell 1. Kostnads kalkyl för beräkning av importavgiften på raffinerat socker under 1960/61—
1964/65 (exklusive betkostnader)**

	1 000-tal kr.
Betfrö	3 866
Betfrakter och betmassafrakter	4 683
Tillverknings- m. fl. kostnader	
Underhållsmaterial	8 087
Avskrivningar	19 178
Personalkostnader	33 530
Pensioner	3 020
Försäkringar	429
Kalksten och kalkstensfrakter	2 141
Förbrukningsmaterial för drift	1 948
Råsockerfrakter	1 213
Omkostnader (inklusive fri disposition)	4 148
Emballage	8 685
Utfrakter och nederlagskostnader för färdigt socker	6 496
D:o för melass	292
Bränsle	9 831
Ränta på investerat kapital före skatter	17 700
<u>Summa kostnader för svenska betor</u>	<u>125 247</u>
Råvaror och rörlig tillverkningskostnad för socker ur importerat råsocker (exklusive införselavgifter)	13 832
<u>Summa</u>	<u>139 079</u>
Avgår:	
Intäkter av biprodukter	12 859
Intäkter av merpris för hårt socker och paketerat socker	15 106
Bidrag från regleringsfonden för täckande av merkostnader vid sockerbruken i Roma och Mörbylånga	2 020
<u>Summa</u>	<u>29 985</u>
<u>Summa nettokostnader</u>	<u>109 094</u>

Vid diskussionerna av *det importpris för färdigt socker (cif)*, som bör läggas till grund för beräkningarna av skyddet mot utlandet, har, upplyser jordbruksnämnden, sockerbolaget hänvisat till det tryckta läget på världsmarknaden, vilket bl. a. föranletts av produktionsökningar i importländerna och stora exportöverskott. Bolaget har framfört den uppfattningen, att de lägsta prisnoteringarna kommer att bli avgörande för den inhemska prisnivån. Som exempel har nämnts bl. a., att offerter på senare tid lämnats för ett cifpris på omkring 48 öre per kg. Vid slutförhandlingarna nåddes enligt nämnden enighet om att ett importpris av 53,7 öre per kg, eller 0,3 öre lägre än föregående år, skulle läggas till grund för beräkningarna av införselavgiften.

Vad därefter angår *de medel, som vid de givna kvantitativa förutsättningarna beräknas inflyta till regleringsfonden*, har man utgått från de förut angivna importavgifterna. Dessa skall enligt överenskommelsen för färdigt socker utgöra 34,14, för råsocker 28,14 och för sirap 30,14 öre per kg. Såsom framgår av följande tablå uppgår totalt inflytande importavgiftsmedel vid den förutsatta normalimporten till nära 23 miljoner kr. Härifrån avgår ersättning för de på Öland och Gotland befintliga sockerbrukens merkostnader.

Beräknade importavgifter vid normalimport

	Ton	Öre/kg	Milj. kr.
Färdigt socker	30 000	34,14	10,24
Sirap	1 000	30,14	0,30
Råsocker till raffinad	26 905	28,14	7,57
Råsocker till sirap	16 900	28,14	4,76
			<u>22,87</u>

Avgår:

ersättning till bolaget för de på Öland och Gotland befintliga sockerbrukens merkostnader	<u>2,02</u>
Återstår till odlarna	20,85
därav regleringsfondens andel i grundpris	18,89
sockerhaltstillägg	1,24
arealbidrag till odlare inom ö-området	0,72

Beträffande sockerbolagets och regleringsfondens andel i betpriset hänvisar jordbruksnämnden till den i det följande intagna tabell 2. Enligt denna utgör den totala betkostnaden vid tidigare angiven totalareal, 50 560 ha, och normal sockerhalt 148 370 000 kr. Efter avdrag för fondens andel i betpriset erhålles bolagets andel i priset, vilken totalt uppgår till 127 520 000 kr. Sistnämnda belopp har införts i tabell 3, där beräkningen av importavgiften för färdigt socker har sammanfattats. Tabellen visar kostnaderna och intäkterna vid ett grundpris på betor av 7,65 kr. per dt samt vid 6 öre lägre importavgift på råsocker än på färdigt socker. För att täcka alla kostnader erfordras 244 185 000 kr. eller 87,84 öre per kg socker (mittpriset). Skillnaden mellan kostnaderna och de intäkter, som skulle uppkomma vid ett försäljningspris av 53,70 öre per kg strösocker i säck (= importpriset), utgör 94 899 000 kr. eller 34,14 öre per kg socker. Sistnämnda belopp utgör den behövliga importavgiften på färdigt socker vid avtalsperiodens början.

Tabell 2. Sockerbolagets andel och regleringsfondens andel i betpriset vid ett sammanlagt grundpris av 7,65 kr. per 100 kg och vid 6 öre lägre importavgift för råsocker än för färdigt socker

Importpris per kg strösocker 53,70 öre

1. Totala betkostnader

Total betkostnad, 1 000 kr.

Bolagets andel	127 520
Regleringsfondens andel	20 850

Summa 148 370

Total betkostnad i 1 000 kr. fördelas på

Grundpris	135 290
Tillägg för sockerhalt vid 17,05 procent	8 878
Täckningskostnader m. m.	4 202

Summa 148 370

Total kostnad i kr. per 100 kg betor

Grundpris	7,6500
Tillägg för sockerhalt vid 17,05 procent	0,5020
Täckningskostnader m. m.	0,2376

Summa 8,3896

2. Bolagets andel i betkostnaden

Bolagets andel i 1 000 kr.

Grundpris	116 404
Tillägg för sockerhalt vid 17,05 procent	7 639
Täckningskostnader m. m.	3 477

Summa 127 520

Bolagets andel i kr. per 100 kg betor

Grundpris	6,5821
Tillägg för sockerhalt vid 17,05 procent	0,4319
Täckningskostnader m. m.	0,1966

Summa 7,2106

3. Regleringsfondens andel i betkostnaden

Regleringsfondens andel i 1 000 kr.

Grundpris	18 886
Tillägg för sockerhalt vid 17,05 procent	1 239
Arealbidrag till odlare inom ö-området	725

Summa 20 850

Regleringsfondens andel i kr. per 100 kg

Grundpris	1,0679
Tillägg för sockerhalt vid 17,05 procent	0,0701
Arealbidrag	0,0410

Summa 1,1790

Tabell 3. Sammanfattning av kostnaderna och intäkterna vid grundpris på betorna av 7,65 kr. per 100 kg samt vid 6 öre lägre införselavgift på råsocker än på färdigt socker

A. Kostnader i 1 000 kr.

1. Betor (grundpris, sockerhalts- och övriga tillägg). Andel från sockerbolaget	127 520
2. Betfrö, betfrakter, tillverknings- och övriga kostnader, ränta på investerat kapital före skatten minus intäkter av biprodukter och av merpris för hårt resp. paketerat socker samt bidrag för täckande av merkostnader vid sockerbruken på Öland och Gotland	109 094
3. Införselavgift för importerat råsocker	7 571
	<hr/>
	Summa 244 185

B. Intäkter i 1 000 kr.

Försålt socker till importpris för strösocker i säck (53,70 öre/kg) 149 286

C. Kostnader minus intäkter = skillnad att täcka genom importavgift

94 899

1 öre per kg socker

A. Erforderligt fabrikspris för strösocker i säck	87,84
B. Importpris för strösocker i säck	53,70
C. Erforderlig införselavgift efter avdrag för kassarabatt	34,14

I fråga om importavgifterna för råsocker, sirap och sockerbetor hänvisar jordbruksnämnden till de inledningsvis angivna villkoren för sockernärningen. I den mån avgiften för färdigt socker ändras enligt punkt 4 skall även avgiften för importerade betor ändras. Beträffande importen av betor anför nämnden vidare, att sockerbolaget förbundit sig att icke importera betor till större myckenhet än som svarar mot 1 500 ha betodling. Skulle arealen i Sverige icke uppgå till 48 000 ha, är bolaget berett att begränsa odlingen i utlandet till 3 500 ha.

Jordbruksnämnden meddelar vidare, att sockerbolaget förklarat sig berett att självt svara för de variationer i bolagets kostnadstäckning, som förorsakas av årsmånen och de därav föranledda ändringarna av kapacitetsutnyttjandet. Vid lägre skördad areal än den förutsatta normarealen 50 560 ha kommer emellertid sockerbolaget att få vidkännas en förlust, när de fasta kostnaderna får täckas av en mindre produktion. För den i dylikt fall uppkommande bristande kostnadstäckningen har överenskommelse träffats, att samma villkor, som gäller under innevarande prissättningsperiod, skall gälla även för 1960/61—1964/65. Dessa innebär bl. a., att ersättning från regleringsfonden utgår först då den odlade arealen understiger 48 000 ha. Ersättningens storlek vid olika stor odling framgår närmare av tabell 4.

Beträffande sockerbetsodlingen på Öland och Gotland m. m. framhåller jordbruksnämnden, att sockerbolagets merkostnader vid sockerbruken på dessa öar, vilka ersättes av medel från regleringsfonden, vid den förut-

satta odlingen (6 416 ha) har beräknats till 2 020 000 kr. Härtill kommer det särskilda arealbidraget, som beräknas till 725 000 kr. och som likaledes utgår från regleringsfonden.

Tabell 4. Beräknad ersättning till sockerbolaget för bristande kostnadstäckning vid lägre svensk odling än 48 000 ha, 1 000-tal kr.

Areal, ha	Total bristande kostnads- täckning	Bristande kostnads- täckning ut- över vid 48 000 ha	Ersättning till sockerbolaget med 65 % av belopp i kolumn 2
	1	2	3
50 560	—	—	—
48 000	2 390	—	—
47 000	3 320	930	600
46 000	4 370	1 980	1 290
45 000	5 600	3 210	2 090
44 000	6 920	4 530	2 940
43 000	8 250	5 860	3 810
42 000	9 600	7 210	4 690
41 000	10 920	8 530	5 540
40 000	12 250	9 860	6 410
35 000	19 140	16 750	10 890
30 000	26 430	24 040	15 630
20 000	41 610	39 220	25 490
10 000	56 770	54 380	35 350
0	71 950	69 560	45 210

Därest odlingen på Öland och Gotland m. m. ökas (minskas) i förhållande till den i kalkylen förutsatta arealen, sjunker (ökar) merkostnaderna vid sockerbruken på dessa öar något. Enligt en av sockerbolaget utförd kalkyl, vilken godtagits av jordbruksnämnden, utgör kostnadsförändringen för varje helt 100 ha 55 000 kr.

Beträffande *regleringsfondens ekonomiska ställning* anför jordbruksnämnden i detta sammanhang följande.

I samband med övergången till det nya prissättningssystemet för socker våren 1956 erhöll regleringsfonden för socker ett grundkapital på 5 miljoner kr. genom överföring av detta belopp från jordbruksnämndens fettclearingkassa. Vidare erhöll fonden möjlighet att från samma kassa låna intill 15 miljoner kr.

I samband med Suez-krisen steg världsmarknadspriserna på socker på sådant sätt, att införselavgiften för socker måste sänkas och temporärt helt och hållet slopas för att det svenska sockerpriset icke skulle överstiga den övre prisgränsen. Detta medförde en betydande försämring av regleringsfondens ekonomi och fonden nödgades i nästan full utsträckning utnyttja möjligheten till lån ur fettclearingkassan. Efter hemställan av jordbruksnämnden föreslog Kungl. Maj:t i propositionen 1959:147, att vissa överskottsmedel från införselavgifter för fettvaror skulle användas som återbetalning av fondens lån från fettclearingkassan. Sedan riksdagen godkänt förslaget har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1959 ett belopp av 2 674 158 kr. 06 öre överförts från clearingkassan för sådant ändamål. En följd härav blir givetvis, att sockerregleringsfondens lånemöjlighet från fett-

clearingkassan fortsättningsvis minskas med samma belopp, d. v. s. från 15 miljoner kr. till ca 12 325 000 kr.

Fondens ställning efter utgången av innevarande regleringsår (d. v. s. per 30 april 1960) kan ännu icke med säkerhet bedömas, eftersom importen under regleringsårets två sista månader ännu icke är känd. Verkställda beräkningar tyder emellertid på att fonden den 1 maj 1960 skulle visa ett underskott av omkring 5 miljoner kr., vilket skulle innebära, att sockerregleringen under de fyra år, som nuvarande system fungerat, gått med en förlust av omkring 12,5 miljoner kr.

Enligt punkt 4 i förenämnda överenskommelse svarar en ändring av betgrundpriset med 10 öre mot en ändring av importavgiften för färdigt socker med 0,75 öre per kg. Hela förändringen i betpriset avräknas genom sockerbolaget, som emellertid icke beröres ekonomiskt av regelutlösningen utan kompenseras genom avgiftsändringen. En av en regelutlösning föranledd avgiftsförändring påverkar emellertid icke blott sockerbolagets försäljningspris utan även de medel, som inflyter till regleringsfonden. Vid exempelvis en höjning av avgiften för socker med 0,75 öre per kg, kommer sålunda att i införselavgifter för en årlig import av 74 805 ton socker (inklusive råsocker och sirap) inflyta ett med ca 560 000 kr. ökat belopp, som tillföres regleringsfonden. Motsvarande förhållande gäller i och för sig även vid import av övriga jordbruksprodukter. Jordbruksnämnden anmäler, att man från betodlarnas sida förklarar att, därest importavgifterna vid en utlösning av reglerna enligt punkt 4 skulle höjas, inflytande merbelopp tills vidare skall oavkortat användas till gäldande av fondens skulder till fettclearingkassan och att fondens lånemöjlighet från denna kassa skall minskas med sålunda skedd återbetalning.

Jordbruksnämnden framhåller, att enligt den metodik, som gäller vid sockerbolagets betalning av sockerbetorna, betpriset skall beräknas med utgång från det pris för socker K 5 i säck, som gällt under tiden 1 februari ena året till den 31 januari följande år. Det betpris, som svarar mot bolagets kalkyler, grundas däremot på sockerpriset från den 1 maj ena året till den 30 april följande år. På grund av dessa förhållanden uppkommer skillnader mellan det till odlarna utbetalda priset och det till avtalsåren hänförliga genomsnittliga betpriset. Reglering av detta förhållande sker genom att bolaget gör en inbetalning av mellanskillnaden till regleringsfonden i det fall betpriset beräknat med utgång från K 5-priset under tiden 1 februari till 31 januari blivit lägre än om det beräknats med utgång från K 5-priset under avtalsåret 1 maj till 30 april. Skulle å andra sidan betpriset vid samma beräkningssätt bli högre, erhåller bolaget ersättning för mellanskillnaden från regleringsfonden. Jordbruksnämnden upplyser, att sockerbolaget per den 30 april 1960 beräknas ha ett oreglerat tillgodohavande hos regleringsfonden i detta avseende på preliminärt beräknat ca 2 360 000 kr. avseende fyraårsperioden 1956/57—1959/60.

Beträffande den i punkt 5 i överenskommelsen omnämnda socialstyrelsens konsumentprisindex, rensad från posterna bostad, utom bränsle och lyse,

samt alkoholhaltiga drycker och tobak, meddelar jordbruksnämnden, att denna rensade index för februari 1960 enligt styrelsens med två decimaler utförda beräkningar utgjorde 156,61. Den omnämnda justeringen av importavgiften inträder sålunda första gången, när index stigit mer än 5 procent, d. v. s. till mer än 164,44, eller sjunkit med mer än 5 procent, d. v. s. gått ner under talet 148,78.

Jordbruksnämnden erinrar slutligen om, att i propositionen 1959: 147 i anslutning till det allmänna sexårsavtalet för jordbruksprodukterna anfördes bl. a., att Kungl. Maj:t och riksdagen under den nya prissättningsperioden skulle kunna vidtaga de åtgärder, som påkallades, om planerna på en gemensam nordisk marknad eller ett europeiskt frihandelsområde skulle bli förverkligade, varvid eventuella förslag till åtgärder skulle förberedas genom överläggningar i vanlig ordning. I propositionen 1960: 25 angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m. har bl. a. uttalats, att när så visar sig påkallat överläggningar får upptagas med jordbrukets förhandlingsdelegation vad angår inkomstbortfallet för jordbruket och att sådana överläggningar i särskild ordning får föreläggas riksdagen. När nu sockerregleringen föreslås bli mera direkt hopkopplad med utformningen av jordbruksregleringen i övrigt förutsätter jordbruksnämnden, att vad som i detta sammanhang anförts även skall gälla i fråga om socker. Möjlighet till omprövning av det nu träffade sockeravtalet bör enligt nämndens uppfattning även förefinnas, om de förutsättningar för utrikeshandeln, från vilka nämnden, sockerbolaget och centralföreningen utgått, skulle ändras så väsentligt, att syftet med avtalet på grund därav ej kan förverkligas.

Departementschefen

Enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959: 124; JoU 24; rskr. 170) lämnas under tiden 1 maj 1959—30 april 1960 stöd åt sockerbetsodlingen — i likhet med vad som var fallet under tiden 1 maj 1956—30 april 1959 — genom införselavgifter, vilka inte ändras, så länge inlandspriset på produkten ligger inom vissa prisgränser. De medel, som inflyter i införselavgifter, tillföres en särskild, av jordbruksnämnden förvaltda regleringsfond. Från fonden utbetalas pristillägg, om så befinnes påkallat med hänsyn till prisläget på världsmarknaden eller den inhemska odlingens omfattning. Ur fonden lämnas vidare pristillägg för betor, som levereras från odlingsområdena till sockerbruken i Roma och Mörbylånga, ävensom för vid dessa bruk tillverkat socker.

Det s. k. mittpriset för socker, vilket avser fabrikspriset per kilogram socker K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt, utgör för regleringsåret 1959/60 88,25 öre per kilogram och prisgränserna 97,25 respektive 79,25 öre per kilogram. Införselavgiften vid priser mellan prisgränserna är 34,25 öre per kilogram. För råsocker och sirap utgår införselavgifter, som med 6 respek-

tive 4 öre per kilogram understiger motsvarande avgift för raffinad. S. k. sockerkulör är i avgiftshänseende likställd med raffinad. För sockerbetor uttages en införselavgift av 1 krona 80 öre per deciton.

Införselavgifterna kan ändras i enlighet med de regler, som under varje tidsperiod i allmänhet gäller för justering av införselavgifter på övriga jordbruksregleringsvaror. Om avgifterna höjes av annan anledning än förändring i världsmarknadspriset på socker, skall den merinkomst vid försäljning av svenskt socker, som därigenom kan uppstå för Svenska sockerfabriks aktiebolaget och som inte utgår för betalning av betpriset, av bolaget inlevereras till regleringsfonden. Om införselavgiften sänkes av sådan anledning som nyss nämnts, skall bolaget på motsvarande sätt äga utfå ersättning ur fonden för därav föranlett inkomstbortfall.

Vid det nu gällande stödet åt sockerbetsodlingen har räknats med en areal av 50 560 hektar, varav 6 416 hektar på Öland och Gotland samt inom det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet, och en mot nämnda odling svarande kapacitet hos sockerindustrien.

Därest arealen vid kontraktsteckningen före sådden med mer än 2 procent överstiger nämnda areal av 50 560 hektar, skall, om Svenska sockerfabriks aktiebolaget eller Sveriges betodlares centralförening så påfordrar, en proportionell kvotering av arealerna äga rum genom bolagets försorg, så att den förutsatta, odlade totalarealen inte överskrides. Om odlingen understiger en sammanlagd areal av 48 000 hektar, äger bolaget ur regleringsfonden för socker få kompensation för bristande kostnadstäckning till följd av att industrikapaciteten inte helt kan utnyttjas. Kompensationen utgår med 65 procent av den kalkylmässigt beräknade bristen, sedan avräkning först skett för den bristande kostnadstäckning, som belöper på arealens minskning ned till 48 000 hektar.

Enligt förut nämnda beslut av 1959 års riksdag skall överläggningar upp- tagas med berörda parter om en med jordbrukets prisskydd i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen från och med den 1 maj 1960.

Som förut nämnts, har statens jordbruksnämnd haft överläggningar med styrelsen för Sveriges betodlares centralförening och representanter för Svenska sockerfabriks aktiebolaget rörande utformningen av sockerregleringen efter den 30 april 1960, då det nu gällande ettåriga avtalet utlöper. Dessa överläggningar har lett till en överenskommelse, vilken i stora delar bygger på det regleringssystem, som gäller under nu löpande avtalsperiod och som i huvudsak gällde under närmast föregående period. I enlighet med de av 1959 års riksdag uttalade önskemålen har sockerregleringen därvid mera direkt samordnats med prisskyddet i övrigt på jordbruksområdet.

Den närmare redogörelse för förhandlingarna och de därvid verkställda beräkningarna, som lämnats av jordbruksnämnden, ger enligt min mening vid handen, att de i den träffade överenskommelsen angivna villkoren för

sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 bör godtagas.

De principiella grunderna för det sedan den 1 maj 1956 tillämpade systemet för sockerregleringen bör sålunda gälla till och med den 30 april 1965. De bestämmelser, som enligt jordbrukets sexårsavtal gäller för justering av införselavgifter, mittpriser och prisgränser enligt de s. k. 3-procent- och inkomstreglerna bör på sätt, som angivits i 1959 års riksdags beslut i ämnet (prop. 1959: 147; JoU 29; rskr. 283), tillämpas även för socker och sockerprodukter. Till utgångspunkt skall därvid tagas en omräkningsfaktor, som anger, att mot 10 öres ändring av betpriset per 100 kilogram införselavgiften skall ändras med 0,75 öre per kilogram.

Nu nämnda regler berör emellertid endast ersättningen till betodlarna och inte sockerbolagets ekonomi. För bolaget bör i stället gälla vissa andra bestämmelser. Enligt dessa skall införselavgiften för färdigt socker höjas eller sänkas med 1,75 öre per kilogram, därest socialstyrelsens konsumentprisindex, rensad från posterna bostad utom bränsle och lyse samt alkoholhaltiga drycker och tobak, stiger respektive sjunker med mer än 5 procent, räknat från februari 1960 eller från närmast föregående justeringstillfälle. Mittpris och prisgränser skall därvid ändras med samma örestal som införselavgiften. Dessa förändringar skall inte påverka priset på sockerbeter.

Mittpriset för färdigt socker, vilket liksom hittills bör avse fabrikspriset per kilogram K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt, bör i enlighet med överenskommelsen sänkas från nuvarande 88,25 till 87,84 öre per kilogram. Övre och nedre prisgränserna bör sänkas från nuvarande 97,25 och 79,25 till 96,62 respektive 79,06 öre per kilogram och införselavgiften från 34,25 till 34,14 öre per kilogram. Införselavgifterna för råsocker och sirap bör liksom hittills vara 6 respektive 4 öre per kilogram lägre än den vid varje särskilt tillfälle tillämpade införselavgiften på färdigt socker. För sockerbeter bör införselavgiften höjas från nuvarande 1 krona 80 öre till 2 kronor per deciton.

Nu nämnda priser och avgifter är avvägda så, att betodlarna vid ett importpris på socker av 53,7 öre per kilogram samt under vissa andra tidigare angivna förutsättningar vid avtalsperiodens början skall få ett grundpris av 7 kronor 65 öre per deciton för betor med 16 procent sockerhalt. Nämnda pris överensstämmer med det grundpris, som ingick i 1959 års kalkyl. Grundpriset vid den nya avtalsperiodens början har fastställts med beaktande av att i fortsättningen även för sockerbeter kostnadsändringarna i jordbruket skall regleras genom de s. k. 3-procent- och inkomstreglerna.

I övrigt innefattar den nya överenskommelsen bland annat, att kompensation till sockerbolaget för bristande kostnadstäckning vid en sockerbetsodling, som understiger 48 000 hektar, skall lämnas ur regleringsfonden i enlighet med en särskild skala, vilken redovisats i det föregående. Vidare skall regleringsfonden för socker vid behov kunna från jordbruksnämndens clea-

ringkassa för fettvaror erhålla räntefritt lån intill ett belopp av 12 325 000 kronor mot tidigare 15 000 000 kronor. Det har också förutsatts, att det årliga bidraget till grundpriset ur fonden skall avpassas så, att erhållna lån om möjligt kan återbetalas före den 30 april 1965.

Vidare har med utgångspunkt från bland annat de verkställda beräkningarna av tillverkningskostnaderna för socker samt av inflytande införselavgiftsmedel företagits ändringar i sockerbolagets och regleringsfondens andelar i betpriset ävensom i ersättningen till bolaget för merkostnad för tillverkningen vid sockerbruken i Roma och Mörbylånga. Till odlare på Öland och Gotland, inklusive odlare från det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet, skall emellertid från regleringsfonden utgå arealbidrag med oförändrat 50 kronor för varje påbörjat halvt hektar odlad betareal. För odling, som inte överstiger ett fjärdedels hektar, utgör arealbidraget oförändrat 25 kronor.

Från betodlarföreningens sida har uttalats att, om införselavgifterna vid en utlösning av de s. k. 3-procent- och inkomstreglerna skulle höjas, inflytande merbelopp tills vidare oavkortat skall användas till gäldande av regleringsfondens skulder till jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror och att fondens lånemöjlighet från denna kassa skall minskas med på detta sätt skedd återbetalning. Vad sålunda uttalats föranleder ingen erinran från min sida.

I anslutning till att sockerregleringen enligt det nya avtalet mera direkt samordnats med jordbruksregleringen i övrigt har jordbruksnämnden förutsatt, att vad som i olika sammanhang anförts angående omprövning av jordbruksregleringen vid vissa ändrade förutsättningar för utrikeshandeln skall gälla även sockerregleringen. Mot vad nämnden anført beträffande detta spörsmål har jag inte något att invända.

Därest riksdagen ej har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att utfärda de närmare bestämmelser, som kan föranledas av vad som föreslagits i det föregående.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels godkänna de i det föregående framlagda förslagen till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965,

dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Henriksson